

Udsigt fra borgen over Kosovos næststørste by Prizren med 178.000 indbyggere. Byen anses for at være landets mest homogene og fredelige.

Komansøen fungerer som transportvej for de lokale, men turister er ved at få øje på den smukke sejltur på den opdæmmede sø.

Marius (i midten) på 11 år bliver hurtigt slyngvenner med Albjorn (th). Banen er lille og stenet og sønnen spiller ellers aldrig fodbold i Danmark, men når selskabet er det rigtige, betyder det intet.

De albanske alper og Kosovo - Europas yngste land

Familiaturen til Albanien bød på smuk færgetur, et godt kammeratskab, et besøg i Kosovo og storslået natur

AF HENRIK KØHLER
redaktion@mjia.dk

Det er med en vis forventning vi sætter os til rette i bussen med kurs mod de albanske alper. Klokken er seks morgen i provinsbyen Shkoder og afgangenen er den eneste forbindelse med færgen, der afgår klokken 9.

I det flade landbrugsland møder vi hestevogne med hø og en kæmpemæssig fåreflok, der skal passere vejen. Snart er vi på vej op i bjergene og kan nyde det imponerende syn af søer og vandløb dybt under os. Efter godt to timer er vi fremme ved Koman-søens bred, hvor et par både venter.

Færgeløjet er uhyre spartansk. De to både ser allerede stuvende fulde ud og man har indtryk af, at det skal gå stærkt med at komme om bord. Der er lidt panikstemning ved ombordstigningen og alle pladser under tag er for længst optaget, så vi må stå sammen med mange andre i den smalle passage langs rælingen.

Hurtig på pletten

Den opdæmmede Koman-sø er omgivet af stejle klippesider og er sjældent mere end 200 meter bred. For få år siden var det udelukkende lokale, der benyttede færgen. Nu er det, for en stor del turister, der har opdaget den smukke sejltur. Enkelte gange undervejs sejler vi ind til bredden fordi passagerer skal sættes

af, eller vi samler folk op, som går om bord via den løse broklap der stritter frem i spidsen af færgen.

Dårligt er vi gået af båden, før en chauffør har gelejdet os ind i sin minibus. Det virker som om han har ventet på netop os, men formentlig er han blot hurtig på pletten, da turisterne går i land.

Bashkim, vores chauffør, har arbejdet en årrække i Tyskland og skifter mellem tysk og engelsk som det mest naturlige. Vi oplyser ham om, at vi ikke har noget sted at bo, når vi når frem til Valbona og han beroliger os med, at vi er i gode hænder hvad det angår. Det er lidt enestående, at have en så sprogkyndig person ved sin side, så vi får talt om forholdene i Albanien.

Familiedrevet guesthouse

Han mener at der er få der har sat sig på det hele, - for megen korruption. »Mine børn har ingen fremtid i det her land«, siger han med overbevisning i stemmen. Han har to mindre børn. Konen er sygeplejerske og han selv kører minibus fra morgen til aften syv dage om ugen. Der er kun arbejde i de tre sommermåneder, så det er bare om at hænge i.

Fremme i Valbona finder han os et billigt familiedrevet guesthouse og vi får en lille seddel med hans telefonnummer. Det skal vise sig at være meget værd senere. Vores pensionat er en stor tre-etagers kampestensbygning med tykke trægulve og vægge af brædder.

Min søn på 10 år og jeg går en tur op ad den eneste vej og møder den ene af to »butikker«. Den består i en 30-fods container med åbningen ud mod vejen, hvor en fryser tjener som disk. Inde i bunden af containeren er der få hylder med kiks, slik og konserver, men det meste står hulter til bulter på gulvet i papkas-

ser. Man må gerne gå ind og se nærmere på varerne. Damen er uhyre venlig. Jeg spørger til hendes »Rooms« skilt, men alt er optaget. Hun kender dog en anden overnatningsmulighed, - om vi vil se den! Et øjeblik senere, mindre end 100 meter derfra, går vi i gang med at forhandle med en ca. 40-årig kone via hendes niece på 14 år, som er på sommerferiebesøg og som taler engelsk, om to værelser og tre gange mad om dagen.

Jeg lover at komme tilbage med flere fra familien senere og bekræfte endeligt. Det er et fint sted, - rimeligt nyt. Kun stå-lokum trækker lidt ned, men pyt. En ca. 75-årig mand, byens læge inviterer min søn og jeg ind i den lille klinik. Det er meget spartansk og han oplyser at han sover inde bagved.

Han er supervenlig, men taler kun albansk, så det er begrænset hvor nuancerede ting vi kan tale om. Vi møder også en gammel mand, en cowboy, hvis flok af køer tør sig og parrer sig midt på vejen, medens han har alverdens tid til at snakke med en bekendt, der har parkeret bilen midt på kørebanen. Sikken en sjælefred man må få ved at bo et sted som dette. Vejen slutter 3 – 4 kilometer længere oppe. Derfra er der kun en vandresti op over et pas til Teth, en anden lille flække på den modsatte side af bjergkammen.

Om livet på en blind vej

Vejen dertil er en tur på omkring 17 km, hvilket svarer til 10 timer til fods. Vejen her er relativt ny og selve dalen, vi befinder os i blev først befolket i 1930'erne. De første tilflyttere har skulle kunne klare sig selv 100 procent, også gennem 4 – 5 måneders hård vinter med dyb sne. I april/maj smelter sneen i bjergene og gennem flere uger forvandles dalen til en 100 meter bred brusende flod. På denne årstid er

der kun den brede flodseng med millioner af store og små slebne sten og med et enkelt lille vandløb hist og pist. Familien godkender heldigvis flytningen, så følgende formiddag er der flyttedag, knapt en kilometer oppe ad vejen.

Det er en klar forbedring fra det forrige. Sønnen spiller fodbold non-stop med nogle jævnaldrende drenge, der konstant rykker efter ham, hvis ikke han er hurtigt nok ude af døren. Ved hjælp af et lokalkort får vi planlagt en 3 – 4 timers vandretur samme eftermiddag. Vi må snart sande, at det er hårdt at bestige de omliggende bjergstier via små stenede stier. Omsider når vi dog op til en storslået udsigt ned over dalen. Valbona ligner grangiveligt et postkort fra Schweiz, - rent naturmæssigt. Når man så kommer tæt på de ældre træhuse, kan man godt se at man er i Albanien. Det kan man i øvrigt også på priserne, men med omvendt fortegn.

Farvel til smukke Valbona

Vi er normalt ikke til all inclusive, men når der ikke sker andet, kan det let blive til lidt af et højdepunkt. Luften er god og naturen meget smuk. Vi forlader den smukke dal efter tre overnatninger og efter en del pres fra de to teenagedøtre. Medens vi venter på vores favorit-chauffør Bashkim, forærer min søn Marius en dåse danske småkager til Albjorn, som er hans yndlings-kammerat. Gaven bliver gengældt med et ordentligt kys på kinden og en krammer.

Herfra vil elendigheden ingen ende tage. I bilen den følgende time stortuder han over savnet af sin bedste ven. Selv om han kun er 10 år fornemmer han godt, at de to formentlig aldrig vil mødes igen. Vi andre får en kæmpe klump i halsen og forsøger at forklare, at man nogle gange må bevare mindet om et godt venskab

i sit hjerte. Vi tager en enkelt overnatning i den lille provinsby Bajram Curri, chaufførens hjemby. Han skaffer os et billigt hotel og vi aftaler at mødes med ham og hans familie senere på dagen. Han skal nok finde os!

Bajram Curri er opkaldt efter en albansk frihedshelt og der er rejst en statue af ham, af en vis størrelse på byens torv.

En ældre musiker i folkloredragt stiller op til fotografering. Han takker, smiler og går og skal ikke have noget for det. Det er Albanien. Pigerne køber brugt italiensk mærkevareto. Om aftenen dukker Bashkim op med en ret mut og utilnærmelig datter på otte år, medens vi sidder på en udendørs restaurant. Vi er sikkert de eneste turister i byen. Vi går over på en boldbane og spiller lidt basket og snakker. Det er rigtig hyggeligt. Bliver enige om at hyre ham til at køre os til Prizren i Kosovo den følgende dag. Hilser på konen, som tager datteren med hjem, medens Bashkim køber is til hele forsamlingen.

Følgende morgen af sted til Kosovo. Snart er vi ved grænsen. Bashkim råber »Wie geht's?« efter tolder og vinker med armen ud af det nedrullede vindue. De fjoller og griner som to kåde hundehvalpe og snakker tysk med overdreven accent. De to mænd har arbejdet sammen i Tyskland for år tilbage og ser kun hinanden de få gange når han krydser grænsen.

Kosovo - Europas yngste land

Et par timer senere er vi i Prizren, som tager sig vældig indbydende og turistvenlig ud. Vi parkerer ungerne på en udendørs café og finder hurtigt et hotel til tre dage. En soldat står lige over for cafeen og demonstrerer minesøgningsudstyr.

Der er stadig mange miner fra borgerkrigen, som ikke er fundet og der er ingen fortegnelse over hvor de ligger. På samme sted møder vi tre danske Nato-soldater i camouflagetøj. De er på orlov denne lørdag og sidder med kaffe og kage. De siger, at der er rimeligt roligt, men uden deres tilstedeværelse går det ikke. Vi får oplyst at 10 procent af landets indtægter stammer fra Nato-soldaternes tilstedeværelse. Jeg spørger om ikke, de er bevæbnede. Det er de, - under jakkerne.

Prizren bliver gennemskåret af en flod og har et utal af udendørs cafeer og restauranter. Jeg foreslår familien, at vi spørger hotelmanden, om ikke han kender en engelsktalende taxachauffør, der kan køre os ud på landet i nogle timer. Han foreslår sin storebror til opgaven, hvis de kan låne fars Opel Zafira med syv sæder.

Næste morgen er alle køreklare. Vi ser traktorer, kirker og landsbyer. Det virker, overraskende nok, mere velstående her end i Albanien. Da vi ankommer til hans egen familie, er moderen hjemme. Naboen (farbroderen) er netop ankommet fra Danmark foregående nat, - fra Holbæk. Før vi får set os om, er vi bænket i dagligstuen sammen med en stor Kosovo-albansk familie med øl, kaffe og energidrik. En anden farbror med familie er hjemme på sommerferie fra Tyskland. Alle er de flygtninge fra borgerkrigen på Balkan fra 1992 – 1995.

Manden i huset

Faderen sidder henslængt på en måde i lænestolen, så man kan se at han er manden i huset og at han er stolt over at have besøgt af en dansk familie. Sønnen Christian på 20, der jo er født i Danmark, lader også til at det passer ham fint, at der ud af det blå, er dukket to unge piger op.

Hans lidt ældre bror sover ovenpå efter den lange køretur. Han ærgres sig sikkert, når han får historien. Det er rigtig hyggeligt og lidt specielt at sidde og tale dansk med familien Spaqaj i deres hus i langt ude på landet i Kosovo. Man fornemmer at de er superglade for deres tilværelse i Danmark. Pengene de sparer op, bliver brugt på at færdiggøre det nye hus vi sidder i.

Vores tre uger i Albanien slutter med et par dage i havnebyen Dürres, men ingen har mod på at bade fra den overbefolkede strand. Et højdepunkt er, da vi besøger Emilie på otte år fra Sejs og hendes dansk/albanske familie, som er hjemme i Albanien på sommerferie.

Dette er den sidste ud af tre artikler fra det gæstfri lille land på Balkan. Tidligere artikler blev bragt:

6.10.: Tirana en by under forvandling
27.10.: Nordalbanien set fra en minibus

Bairam Curri. Musiker i folkedragt stiller velvilligt op til fotografering, uden at forvente noget til gengæld. Tv.: Josefine 17, th.: Olivia 20 år.

Simpel træhytte i Valbonas smukke bjerge. Et lille »campingskilt« indikerer, at den optimistiske ejer håber at kunne tiltrække overnattende gæster.

En kvægdrejer er faldet i snak med en bekendt i bil, medens køerne hygger midt på kørebanen.

Hverken målene eller banen følger de internationale mål, men hvad betyder det når selskabet er godt og kulissen ligner et postkort.